

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra Politologie a Evropských studií

Jan Krkoška

Proces Skotské devoluce

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 21. března 2011

Poděkování:

Děkuji vedoucímu své práce Doc. PhDr. Tomáši Lebedovi,
Ph.D. za cenné a užitečné rady, vstřícný přístup a všestrannou
pomoc.

Obsah

1. Úvod	6
2. Vztahy Skotska a Anglie	10
2.1 Definice jednotlivých pojmů	10
2.2 Vzájemné vztahy Anglie a Skotska do roku 1707	14
2.3 Jednání o vytvoření unie	15
2.4 Vývoj procesu devoluce od roku 1707 do roku 1998	16
2.5 Administrativní změny	17
2.6 Vývoj ve 30. letech 20. století a vznik SNP	19
2.7 Situace po druhé světové válce	20
2.8 Vývoj problematiky v 60. a 70. letech.....	21
2.9 Zákon o Skotsku 1978	23
2.10 Prohlášení práv Skotska	24
2.11 Vítězství Labouristické strany v roce 1997	25
2.12 Referendum 1997	26
2.13 Scotland Act 1998.....	28
3. Skotský parlament a exekutiva	29
3.1 Vznik a podoba skotského parlamentu	29
3.3 Devoluce a Evropa regionů.....	31
3.4 Skotská exekutiva	33
4 Volby a volební systém	34
4.1 Skotský volební systém	34
4.2 Stranický systém Skotska a jeho klasifikace a typologie.....	36

4.3 Sartoriho typologie aplikovaná na skotský stranický systém.....	39
4.4 Volby v roce 1999	41
4.5 Volby v roce 2003	44
4.6 Volby v roce 2007	46
5. Dosavadní výsledky devoluce a jejich kontext v rámci Velké Británie a EU.....	49
Závěr	51
Seznam pramenů a literatury	53
Prameny	53
Literatura.....	55
Abstrakt	59

1. Úvod

Historie vzájemných vztahů mezi jednotlivými národy britských ostrovů je velmi pozoruhodná a navzájem se tyto národy, které společně koexistují na tomto souostroví propojeny mnoha kulturními a ekonomickými vazbami. Tyto vzájemná propojení ovšem automaticky neznamenají že tato síť vztahů byla vždy harmonická či symbiotická ve stejné míře pro Angličany, Skoty, Velšany a Iry navzájem. V dějinách souostroví Velké Británie najdeme rozsáhlé kapitoly nejenom period prosperity, ale i vzájemných sporů a konfliktů.

V této bakalářské práci se hodlám zaměřit speciálně na vývoj vzájemných vztahů mezi Anglií a Skotskem. Tyto vztahy byly již od dob středověku založeny na vzájemném soupeření o vliv a území zejména ze strany Anglie a snahy Skotska o udržení si nezávislosti. Historické propojení obou státních útvarů bylo završeno zákonem o unii z roku 1707, vytvořením jediného království Velké Británie. Od té doby probíhá v britské společnosti diskuze nejenom politická, ale i občanská, jejímž nejsilnějším hlasem je skotská politická reprezentace snažící se o redefinici vzájemného spojení. Tyto tlaky představují zejména snahy o možnosti národního sebeurčení v unii. Situace se vyvíjí zejména po dobu dvacátého a dvacátého prvního století stále rychleji, a výsledkem těchto snah a tlaků je postupný vývoj devolučního procesu.

Proces devoluce představuje v rámci dnešních společenských a politických podmínek jedinečný proces, zejména díky situaci dnešní Evropy a jejího vývoje, který v rámci Evropské unie směřuje postupně od chápání Evropy státních celků, k Evropě regionů a národů. Tento koncept vzájemného propojení a komunikace regionů nejenom na státní, ale i na mezinárodní úrovni pak můžeme pozorovat nejenom ve

Velké Británii, ale i v jiných členských zemích Evropské unie, například Španělsku a Francii.¹

Má práce si klade za cíl zhodnotit průběh procesu devoluce, a s bližším rozbořem období od roku 1997 a nástupu labouristů Tonyho Blaira, do voleb 2010 a potvrdit hypotézu, že skotský devoluční proces je v současnosti ukončen.

Z hlediska struktury a formátu práce se jedná o případovou studii konkrétního příkladu devolučního procesu. V rámci tématu práce se zabývám především faktory jakými jsou skotský nacionalismus, fungování Skotské národní strany v rámci politického systému, vliv Evropské unie jako nové nadnárodní politické úrovně a její vliv na devoluční proces ve Skotsku.

Má zjištění, ke kterým v práci docházím, jsou podloženy teoretickými zdroji autorů jakými jsou například Giovanni Sartori a jeho teorie stran a stranických systémů, Ernest Gellner a Miroslav Hroch a jejich pojednání o nacionalismu, Maxmilián Strmiska a jeho práce zabývající se stranickými systémy a regionálními stranami. Z hlediska pramenů jsem čerpal především ze statistik britských volebních a vládních úřadů a z jejich archivů.

Z hlediska časového rozložení práce je těžištěm zejména období od roku 1997 po rok 2007. V tomto období došlo k výrazným posunům a vývoji devolučního procesu a je mu tedy věnována největší pozornost. Pro uvedení historických a jiných potřebných souvislostí však má práce začíná shrnutím vzájemných vztahů Angličanů a Skotů již od doby středověku.

Prostorově je má práce ukotvena na vzájemných vztazích Anglie a Skotska. V souvislosti se členstvím země v Evropské unii jsou ale některé události ovlivněny evropskou politikou a vývojem evropských

¹ V případě Španělska se jedná o Baskicko (nejenom aktivity teroristické organizace ETA), ve Francii pak zejména o oblasti Bretaně a Languedocu.

struktur a proto je součástí celkového obrazu i do omezené míry i oblast vnitřní politiky Evropské unie.

Pro téma a účel práce jsou pozorovanými tématy společenská a politická debata o procesu devoluce, jednak na celostátní britské, tak i regionální skotské úrovni. Mezi další zásadní pozorované a uváděné procesy patří volby do skotského parlamentu společně s trendy v politické situaci, a vládní rozhodnutí.

Práce samotná je členěna do tří samostatných kapitol, jež jsou dále podrobněji členěny na oddíly a podkapitoly, které se plně věnují specifickým tématům doplňujícím celkové znění hlavních kapitol. První kapitola se věnuje shrnutí vývoje vzájemných vztahů s popisem vývoje devoluce do roku 1997. Smyslem této kapitoly je poskytnout informace pro hlubší nahlédnutí do souvislostí spjatých s problematikou a uvést důležité body vývoje vzájemných vztahů. Druhá kapitola se tímto systémem a jeho postavením v rámci vzájemných vztahů s britskou vládou a evropskou úrovní a partnery. Třetí kapitola se pak zabývá popisem voleb do skotského národního shromáždění, a výsledky těchto voleb uvádí do souvislostí v rámci postupného vývoje společenské situace ohledně devolučního procesu.

Toto téma pro svou práci jsem si vybral ze tří důvodů. Zprvém jsem měl možnost Skotsko navštívit a strávit zde pár měsíců, které jsem využil seznámením se zdejší kulturou. Zadruhé jsem se často při zmínce o mém českém původu setkal s otázkami o rozdělení Československa a mým názorem na probíhající snahu Skotska o devoluci. V neposlední řadě pak tento proces představuje zajímavý nový přístup k formě samosprávy a jejímu řízení, jehož ovlivnění či prolnutí s existencí Evropské unie je zajímavý předmět zkoumání.

Přínosem této práce by pak mohlo být zejména přiblížení obrazu společenské a politické situace ve Velké Británii čtenáři jinak blíž neobeznámenému s touto problematikou. Zejména pak tato práce může

poskytnout informace, které jinak mohou rozptýlit některé mylné dojmy či přesvědčení o unitárnosti Velké Británie.

V poslední části úvodu bych se rád zaměřil na zhodnocení použité literatury a zdrojů. Z hlediska teoretické roviny jsem čerpal zejména z děl autorů Sartoriho, Strmisky, Hrocha a dalších. Dle faktografického hlediska jsem využil zejména knih autorů Kasákové a Říchové. Významnou částí práce však byly jednotlivé internetové zdroje, zejména kapitol o skotské administrativě a volbách. Z těchto zdrojů tak mohu stručně zmínit dokumenty britské Electoral commission, oficiální internetové stránky skotského parlamentu a vlády a jednotlivých politických stran.

2. Vztahy Skotska a Anglie

2.1 Definice jednotlivých pojmů

Pro celkové ukotvení práce a jejího pochopení je třeba si nejprve jasně specifikovat pojmy, se kterými budeme později pracovat. Jedním z nejčastějších pojmů spojených s tímto tématem je pojem národ. Miroslav Hroch definuje moderní národ jako velkou sociální skupinu lidí, kteří jsou si rovni a navzájem jsou spojeni kombinací vztahů a vazeb, které se často formovaly po celá staletí. Mezi tyto vazby pak řadíme vazby jazykové, kulturní, politické, geografické, hospodářské apod. Pro samotnou existenci národa jsou dle Hrocha nutná tři kritéria: pospolitost rovnoprávných jedinců, vědomí jedinců příslušnosti k národu a společná historie.²

Tématem této práce je devoluční proces ve Velké Británii, specificky pak mezi Skotskem a Anglií. Motivem tohoto procesu je nacionalismus.³ Ernest Gellner pojmenovává samotný pojem nacionalismus nejenom jako politickou doktrínu, ale také v psychologických termínech jako stav mysli a pocitem sounáležitosti skupiny obyvatelstva k určitému území. V tomto pohledu dle jeho mínění vedl nacionalismus ke vzniku moderních národů a ne naopak.⁴ Nacionalismus představuje jednu z politických ideologií, při jejímž použití si musíme dle Gellnera uvědomit skutečnost, že na rozdíl od kultury, jíž je člověk schopen a sociální organizace, která je v rámci společenského soužití v jakékoli formě přítomná vždy, tomu tak není v případě států a nacionalismu.⁵

² HROCH, Miroslav: *Na prahu národní existence*. Mladá Fronta, Praha 1999, s. 8.

³ STRMISKA, Maxmilián: *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Praha 1998, s. 135.

⁴ GELLNER, Ernest: *Nacionalismus*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2003, s. 7-8.

⁵ Tamtéž, s. 19.

Z těchto důvodů není nacionalismus schopný jednotné definice aplikovatelné na jakýkoliv případ. S tím jak se tento pojem vyvíjel od středověkého slova národ, jehož pojetí označovalo lidský rod či rasu bez jakékoli politické konotace, přes období osmnáctého století a francouzské revoluce, tak se měnila i ona konotace samotného pojmu. Zejména v Evropě devatenáctého století je nacionalismus spojován s novými socialistickými a liberálními názorovými skupinami usilujícími o změnu stávajících poměrů ve společnosti a směřování.⁶ Samotným cílem hnutí nacionalismu pak je, aby se národ a stát co nejvíce navzájem kryly.

V souvislosti se zapojením Velké Británie do mnoha světových organizací a celosvětovým trendem posledních minimálně padesáti let je i Skotsko součástí globalizovaného světa a tento fakt má vzájemné účinky na zdejší prostředí. Scholte definoval globalizace ve své knize *Globalization: A Critical Introduction* jako nárůst nadúzemních vztahů mezi lidmi. Sociální prostor byl dle něj přetvořen tak, že vlastněné území znamená stále méně, jelikož škála celosvětových či jen příhraničních spojení se stále rozšiřuje.⁷ Vzniká tak globální síť, jejímž specifíkem je, že rozhodnutí učiněná daleko od nás ve stále větší míře ovlivňují situaci okolo nás. Skotsko je v tomto konceptu zapojeno do vyššího celku v rámci smluv, které tvoří základ dnešní podoby Evropské unie. Jako součást unie pak Velká Británie a Skotsko představují samostatné aktéry na různých úrovních, v rámci Skotska pak především na úrovni politiky "Evropa Regionů", kde je Skotsko zastoupeno v rámci NUTS-1.⁸ Takové propojení a komunikace mezi jednotlivými regiony a územními celky v unii je z historického a světového hlediska unikátem, jenž

⁶ Tento aspekt vidíme především v proklamované mezinárodní solidaritě dělnické třídy, propagované tehdejšími socialistickými skupinami.

⁷ SCHOLTE, Jan Aart: *Globalization: A Critical Introduction*. MacMillan Press Ltd., London 2000, s. 43.

⁸ NUTS - Nomenclature of territorial units for statistics, National Structures (EU): http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/correspondence_tables/national_structures_eu (3.3.2011)

umožňuje skotským zastupitelům praktikovat vysokou míru vlastních nezávislých programů a politiky.

Zcela zásadním politologickým pojmem, se kterým ve své práci operuji, a který jako specifický příklad je základem celé osnovy je devoluce. Obecně je pojem devoluce používán jako označení pro širší tendenci uvolňování a předávání legislativních pravomocí centrálních úřadů státu na místní úroveň jednotlivých správních celků.⁹

Z hlediska pravomocí a povinností tyto úřady disponují delegovanými a přenesenými možnostmi kontroly a správy jež jsou odvozeny od centrálních úřadů. Tímto způsobem pak můžeme snadno rozpoznat rozdíl mezi procesem devoluce, tedy předáním moci úřady státními směrem dolů, a federálním uspořádáním, jaké můžeme v praxi vidět například ve Spojených státech amerických, kde se federální struktura státu opírá o pravomoci přenesené z členských států na jediné správní centrum. Druhým důležitým ukazatelem je poté právo centrálního parlamentu tyto poskytnuté pravomoci zrušit a opět rozhodování v těchto otázkách převzít zpět.¹⁰ Takovýto čin by ale měl z hlediska podpory politické strany na skotské scéně silné negativní následky a proto je nepravděpodobné, že by ho bylo použito.

Proces devoluce představuje příklad decentralizace. Pro hlubší ukotvení tohoto procesu v rámci Skotska si musíme nejenom přiblížit samotnou teorii, ale také její aplikování na jednotlivé aktéry a procesy, které zde identifikujeme. Použijeme-li tedy Rokkanovu teorii vertikální perifernosti, jejímž základním bodem je člověk a jeho vzájemná interakce v okolní společnosti v definici, že: Centrum je tvořeno souborem osob majících zásadní postavení v procesu rozhodování, zatímco periferie je tvořena souborem jedinců, kteří jako účastníci

⁹ ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Devoluce na britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti*, Mezinárodní politika 07/05, s 9.

¹⁰ DEVOLUTION BY CHARLES HAUSS:
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/155042/devolution> . (3.3.2011)

daného systému vzájemných vztahů mají jen malý vliv na skupiny v centru a na jejich rozhodnutí.¹¹ Tuto podmínku vidíme nejlépe na vyjednaném poměru zastoupení ve společném parlamentu, který představoval 45 skotských zástupců, k celkovému počtu 513 anglických poslanců.¹²

Z hlediska dalších podmínek Skotsko zapadá do Rokkanových podmínek. Nachází se na vzdáleném konci britských ostrovů, daleko od Londýnského centra, kulturně patří Skotové k potomkům Keltů, na rozdíl od anglosaských Angličanů. Ekonomicky pak Anglie představuje silnější zemi, má silný průmyslový potenciál nejen v okolí Londýna, ale také skrze oblast střední Anglie, Midlands. V rámci Skotska poté průmysl najdeme zastoupen především na jihu soustředěný v okolí dvou největších měst Glasgow a Edinburgh.

Na samotný proces sblížení Skotska a Anglie, který vyústil v unii roku 1707, pak můžeme nahlížet také jako na projev difuzionismu. Jak uvádí Rokkan, jakmile byly státy v 16. století v západní Evropě stabilně ukotveny a byla dokončena jejich vnitřní konsolidace, obrátilo se toto upevnění pozic i na mezinárodní sféru, což vidíme nejenom na státním sjednocení britských ostrovů, ale například také i na situaci ve střední Evropě, kde na místě lokálních království, včetně českého, vzniká multinárodní stát.¹³ Tyto dva příklady představují přitom pouze spojení více různých národů pod jedinou korunu, v případě vývoje Francie, Španělska, Německa pak vidíme unitární sjednocení různých hrabství a jiných státních útvarů s podobnou kulturou do větších celků.

¹¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Přehled moderních politologických teorií*. Portál, Praha 2006, s. 280-281.

¹² ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Skotský politický systém*, s. 106. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra; a kol.: *Komparace politických systémů*, Oeconomica, Praha 2005.

¹³ ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Přehled moderních politologických teorií*. s. 285

2.2 Vzájemné vztahy Anglie a Skotska do roku 1707

Spojené království Velké Británie a Severního Irska vzniklo během staletí dějinného vývoje z politických celků Anglie, Walesu, Skotska a Severního Irska. Zbytek Irského ostrova po roce 1922 vytvořil samostatnou Irskou republiku sestávající se ze šesti irských hrabství. Jako stát byla Velká Británie vysoce centralizovaným státem s centrem ve Westminsteru v Londýně. Nejméně však po poslední století pozorujeme postupný opačný vývoj směřující k postupnému navrácení části legislativních pravomocí zpět do jednotlivých oblastí a regionů.¹⁴

Pro úplné pochopení významu tohoto procesu si musíme nejdříve přiblížit jednotlivé historické souvislosti vývoje jednotlivých národů na britských ostrovech a jejich vzájemných interakcí.

Historické a kulturní kořeny obou národů jsou rozdílné. Původními předky Skotů jsou Piktové, zatímco Anglii obývali postupně Keltové, které postupně vytlačili na přelomu prvního tisíciletí Anglosasové. Vzájemné střety mezi nimi byly tedy nevyhnutelné.¹⁵ Jako příklad zde lze uvést povstání proti anglické snaze o nadvládu vedené Williamem Wallacem, na konci devadesátých let zpopularizováno hollywoodským filmem.

Až do sedmnáctého století představovalo Skotsko a Anglie samostatné státní celky. Tento vztah se začíná měnit pod vlivem občanské války v Anglii. Skotsko zde představovalo žádaného spojence, jehož přítomnost mohla rozhodnout výsledek války. Situace se ovšem pro Skotsko nevyvinula nejpříznivěji. Bylo ke konci války dobyt republikánskými vojsky parlamentu pod vedením Olivera Cromwella. Po vzoru Anglie byla ve Skotsku provedena změna samosprávy, do jejíhož

¹⁴ KASÁKOVÁ, Zuzana: *Vznik skotského parlamentu-konec procesu devoluce?*, s. 92. In: TOMALOVÁ, E.; KASÁKOVÁ, Z.: *Sborník západoevropských studií*, Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2005, s. 85.

¹⁵ ROVNÁ, Lenka: *Kdo vládne Británii?*, Sociologické nakladatelství, Praha 2004, s. 229.

vedení se dostali dosazení angličtí úředníci.¹⁶ Tento proces pak již jen urychlil vzájemné posilování vazeb mezi oběma zeměmi, což mělo za důsledek diskuzi o konečném poměru mezi oběma státy.¹⁷ Diskuze sama začala na přelomu sedmnáctého a osmnáctého století.

2.3 Jednání o vytvoření unie

Hlavním cílem Angličanů bylo sjednocení obou států a tím získání nejenom nového trhu a posílení postavení na mocenské mapě Evropy, ale současně i eliminaci potenciálního konkurenta. Skotská reprezentace naproti tomu preferovala formu federace a jako příklad podobného uspořádání dávali Nizozemí. Tento návrh ovšem neměl úplné podpory samotných Skotů, argumentovali složitostí projednávání a dalších dle jejich názorů zbytečných obstrukcí.

Výsledná podoba návrhu o unii pak byla postoupena parlamentu a v hlavních bodech pak obsahovala:¹⁸

- Nástupnictví hannoverské dynastie na skotském trůně.
- Spojení skotského a anglického parlamentu v jeden a vytvoření jednotného parlamentu Velké Británie v Londýně ve Westminsteru se vzájemným poměrem zastoupení: šestnáct lordů skotských ku sto devíti lordů anglických, čtyřicet pět skotských poslanců ku pěti stům třinácti poslanců anglických.
- Volný obchod mezi oběma zeměmi.
- Společná anglická měna.
- Společný systém měr a vah.

¹⁶ Viz. Rovná, L.: c.d., s. 234.

¹⁷ KASÁKOVÁ, Z.: c. d.: s. 90.

¹⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Devoluce na britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti*, Mezinárodní politika 07/05, s. 9., dále *The Articles: constitution and trade*, Act of union 1707. http://www.parliament.uk/actofunion/04_03_trade.html, (16.2.2010).

Vzájemně na sobě nezávislé zůstaly pouze právní systémy a církve, anglikánská v Anglii a presbyteriánská ve Skotsku.

Podíváme-li se na tyto body vidíme zde hlavně dominanci anglické strany a jejich silnou pozici při vyjednávání. Z ekonomického hlediska v této době Skotsko nepředstavovalo pro Anglii závažného soupeře, naopak pro další hospodářský rozvoj bylo nezbytné tehdejší stav změnit.¹⁹ Pro dosažení tohoto stavu pak logicky Angličané využili své hospodářské síly. Z politologického hlediska bychom zde mohli argumentovat, že se tímto krokem završil proces sjednocení států na území ostrovů Velké Británie. Paralely k tomuto aktu můžeme najít například i ve střední Evropě, v případě Rakouské monarchie. I zde došlo k sjednocení více národů pod jednu vládu a i zde se časem uchovaly či vytvořily podobné mechanismy zastupitelské formy vlády skrze nejdříve panské, ale posléze i volené poradní sbory.

2.4 Vývoj procesu devoluce od roku 1707 do roku 1998

Jak jsem již zmínil výše spojením parlamentů obou zemí ve Westminsteru, skotský parlament zanikl. Původní skotský parlament celkově čítal 147 zástupců obyvatelstva²⁰. K původním 513 anglických zástupců však po spojení bylo přidáno pouhých čtyřicet pět zástupců původního skotského parlamentu. Je tedy zřejmé, že nově vzniklý

¹⁹ MITCHINSON, Rosalind: *A History of Scotland*, Biddles Ltd., London, 2002, s. 315.

Hlasování ve skotském parlamentu o přijetí zákona o sjednocení v roce 1707:

	souhlas	nesouhlas
Vyšší šlechta	42	19
Baroni	38	30
Měšťané	30	20
celkem	110	69

PRYDE, George S.: *The Treaty of Union of Scotland and England 1707*, s. 26.

²⁰ Viz. Říchová, B.: c. d., s. 106

parlament zemí Velké Británie nemůžeme považovat za zcela rovnoprávný v obou směrech, ale jako téměř čistě původní parlament anglický s menším počtem zástupců reprezentujících Skotsko.

V tomto bodě ovšem vyvstává otázka proč na tuto formu přerozdělení mandátů a rovnováhy v parlamentu skotští vyjednavací vyslaní do Londýna schválili a přistoupili tak na tyto nerovné podmínky. Hlavním důvodem zde vidíme zejména ekonomické výhody plynoucí z tohoto propojení.²¹ Spojení s anglickým trhem a možnost jej plně a bez omezení využívat mělo pro ekonomiku Skotska obrovský význam²². Samotným spojením získali Skotové přístup nejen k samotnému anglickému trhu, ale také přístup ke zdrojům a trhům celého britského impéria, který představoval tehdejší světový největší trh.²³

Samotný akt vytvoření unie a ztráta parlamentu nebyla obyvatelstvem přijata jednoznačně kladně, ale ani negativně. Mnozí obyvatelé zejména na severu Skotska v oblasti Highlands s unií nesouhlasila a byly zde učiněny pokusy o vyvolání snah o zrušení unie, na druhou stranu je ovšem třeba uvést že mnozí občané tento krok uvítali,²⁴ právě s poukazem na zkorumpovanost a neschopnost vlastního parlamentu a výše uvedenou perspektivu ekonomické prosperity, které jim ono spojení poskytlo.

2.5 Administrativní změny

K prvním výrazným změnám v systému správy Skotska dochází téměř půl druhého století po podepsání aktu o unii, a to v roce 1885. Do

²¹ Viz. Mitchinson, R.: c.d., s. 303.

²² KASÁKOVÁ, Z.: c.d., s. 90.

²³ *The Articles: constitution and trade*, Act of union 1707.

http://www.parliament.uk/actofunion/04_03_trade.html, (16.2.2010).

²⁴ Tamtéž: s. 90.

této doby byl součástí britské vlády post skotského sekretáře, jehož funkcí bylo poskytovat britskému premiérovi a vládě rady a pomoc při řešení problémů týkajících se správy této oblasti.²⁵ Teprve tohoto roku bylo vládou premiéra Roberta Cecila, markýze ze Salisbury rozhodnuto o reformě správy Skotska a nahrazení funkce skotského sekretáře vytvořením *Scottish office*. Je zajímavé a nutné uvést, že tato reforma byla uskutečněna v období ovlivněném bývalým liberálním ministerským předsedou Williamem Gladstonem, který prosazoval princip Home Rule, což lze chápat jako jednu z prvních snah o navrácení pravomocí z centra zpět do regionů²⁶. Avšak v zákonech je pak Cecilova reforma a *Scottish office* již zakotvena jako vládní instituce podřízená centrální vládě a jejím rozhodnutím.

Než se posuneme dále, rád bych se ještě trochu podrobněji zmínil o návrhu Home Rule. Samotný návrh vznikl během předvolební kampaně Williama Gladstona a jeho usilování o premiérský post. Cílem bylo vytvořit subjekty s pravomocemi, jakými disponovala normální vláda Velké Británie s tím, že každý region, Anglie, Skotsko, Wales a Irsko, by měly tímto způsobem formu své vlastní vlády, ale tyto regionální vlády by ovšem podléhaly vládě centrální²⁷. Zde tak můžeme vidět například posun proti dnešní situaci, kdy Skotsko a Wales své vlastní parlamenty mají spolu se svými regionálními stranami, zatímco Anglie má pouze celonárodní parlament a tudíž paradoxně můžeme poukázat na skutečnost, že z teoretického hlediska nemá tutéž úroveň zastoupení.

Projekt samotný nakonec ztroskotal, ale důležitý byl především ve vytvoření povědomí o tom, že zde existuje způsob na vytvoření určité formy samosprávy.

²⁵ ŘÍCHOVÁ, B.: *Skotský politický systém*,: c.d., s. 118.

²⁶ Rovná, L.: c.d., s. 238.

²⁷ ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Devoluce a proměny vládnutí ve Spojeném království: případ Walesu*. In: DANČÁK, Břetislav; HLOUŠEK, Vít(Eds): *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*, Masarykova univerzita Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007, s. 55.

V roce 1886, tedy brzy po vytvoření Scottish office, byla vytvořena první asociace za cílem podpory a rozvíjení devoluční politiky ve Skotsku – Scottish Home Rule Association. Cílem této organizace nebylo návrat před rok 1707 a zákonu o unii, ale zrovnoprávnění postavení Skotska s Anglií.²⁸ Velký význam a úspěch však tato organizace ani jí podobné snahy nezaznamenaly. Celá problematika byla řešena zejména na regionální úrovni ve Skotsku a Skotskými zástupci v parlamentu a do širšího povědomí se tak nedostala, na rozdíl od řešení jiné závažné otázky té doby, jakou bylo hlavně řešení irské otázky. Tuto iniciativu tak dnes vidíme jako jednu z prvních konkrétně definovaných snah o získání větších práv. Její konečný neúspěch pak lze vidět zejména díky neexistujícímu silné politické síle, kterou v té době Skotsko mělo.

2.6 Vývoj ve 30. letech 20. století a vznik SNP

K dalším důležitým změnám poté dochází až v období mezi světovými válkami. Výrazným úspěchem bylo rozšíření pravomocí úřadu na spravování jednotlivých oblastí Skotské ekonomiky v roce 1936, vnitřním rozdělením úřadu na čtyři části, které pokrývaly nejdůležitější oblasti skotské ekonomiky.²⁹

Velmi významným bodem doplňující proces vývoje správy Skotska v meziválečném období bylo založení Skotské národní strany – Scottish National Party. Strana byla založena v roce 1934, sloučením Národní strany Skotska (National Party of Scotland) a Skotské strany (Scottish

²⁸ KASÁKOVÁ, Z.: c.d., s. 92.

²⁹ Byla to: oddělení pro zemědělství a rybolov, vzdělávání, zdravotnictví a ubytování. ŘÍCHOVÁ, B.: *Skotsko na cestě k autonomii*. In: Politologická revue, 2/1998, Ročník IV., s. 55-56.

party).³⁰ Cílem tohoto spojení bylo vytvořit jednotnou stranu z mnoha tehdejších hnutí s stran jež měly podobný volební program. Tyto dvě politické strany na začátku prosazovaly odlišný program, Národní strana Skotska byla levicový subjekt s cílem úplného odtržení Skotska od Anglie, zatímco Skotská strana byla pravicový subjekt s cílem prosadit princip Home Rule. Po vzájemném spojení se poté Skotská národní strana prezentovala jako středo-pravicová strana, s cílem vytvoření Skotského parlamentu.³¹

2.7 Situace po druhé světové válce

Během druhé světové války ustoupilo řešení skotské otázky závažnějším problémům. K projednávání se tak tento problém vrátil až v březnu 1947 na prvním zasedání skotského národního shromáždění (Scottish National Assembly).³² Vlastní Skotské národní shromáždění bylo dlouhodobým cílem všech politických organizací ve Skotsku s cílem vlastní samosprávy. Zasedání se zúčastnili členové všech hnutí a uskupení majících v programu změnu formy Skotské správy a mající vliv na skotskou společnost. Na tomto zasedání byly projednány jednotlivé návrhy a představy na požadavky směřující ke Skotské samosprávě, zejména pak otázky kompetencí mezi požadovaným skotským parlamentem a Britskou vládou a britským parlamentem. Schválené návrhy byly schváleny a byly prezentovány jako Skotská konvence z roku 1949, k níž připojilo svůj podpis přes dva miliony lidí.³³ Problémem bylo, že na celostátní politické úrovni nebylo toto hnutí bráno vážně.

³⁰ Scottish Independence Guide: <http://www.scottishindependence.com/page24.htm> . (15.1.2010)

³¹ ŘÍCHOVÁ, B.: *Skotský politický systém*,: c.d., s. 128.

³² KASÁKOVÁ, Z.: c.d., s. 95.

³³ Scottish constitutional convention, http://www.almac.co.uk/business_park/scc/ (16.2.2010)

Přední političtí představitelé na toto prohlášení reagovali se slovy, že takto závažný případný zásah do podoby státu nemůže být založen na plebiscitech vyhlášených malými uskupeními, ale pouze na základě široké debaty v parlamentu.³⁴ Navíc tato politika nebyla součástí programu žádné z větších politických stran a velmi slabé postavení Skotské národní strany, jejíž program byl zcela založen na tomto tématu, nedávalo podnět hlavním politickým stranám tento bod zvážit a zařadit do svých vlastních volebních programů.

2.8 Vývoj problematiky v 60. a 70. letech

Toto stanovisko bylo ovšem velice rychle přehodnoceno po výrazném nárůstu preferencí SNP v šedesátých letech. Jakožto reakce na velmi negativní ekonomickou reakci, kdy se celé Skotsko potýkalo s útlumem svého těžkého průmyslu, preference SNP neočekávaně rychle vyrostly na dříve nezaznamenanou úroveň. V reakci na tuto situaci se labouristé konzervativci odlišovali. Konzervativní strana jako reakci ustanovila zvláštní výbor pro studování dopadů devoluce a její případné efekty. Labouristé, kteří byli toho času vládnoucí strana, se naopak snažili prvky devolučního plánu absorbovat a začlenit do svého celonárodního plánu. Jádrem jejich plánu ovšem nespočívalo v poskytnutí větších pravomocí regionům, ale spíše přehodnocení směřování jednotlivých regionů jinými ekonomickými směry a díky tomu v důsledku zlepšení celkové hospodářské situace.

Celkový neúspěch této politiky a další prohlubování ekonomického propadu pak vidíme ve volebních výsledcích z roku 1967.³⁵ V mnoha

³⁴ KASÁKOVÁ, Z.: c.d., s. 95.

³⁵ ŘÍCHOVÁ, B.: *Devoluce na britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti*, c.d., s. 9.

tradičních oblastech se silnou labouristickou podporou pak vítězí kandidáti SNP, a přestože tato vlna popularity se v následujících volbách neopakovala v takové míře, politiky hlavních stran to donutilo se tímto tématem poprvé seriózně zabývat.

Silným tématem, které ovlivňovalo celou politickou scénu, se devoluce stala zejména v sedmdesátých letech. Jak konzervativci, tak labouristé již měli prvky devolučních plánů začleněny ve svých volebních programech. Vedly se o tomto možném kroku rozsáhlé diskuze. SNP byla do těchto rozhovorů zapojena částečně také, její funkce však byla chápána spíše než jako plnohodnotná politická strana jako nátlakové uskupení s jediným cílem. Tento postoj lze nejlépe vidět na postoji SNP k objevení ropy na pobřeží Skotska a jejich kampani: „It’s Scotland’s Oil“.³⁶

S velkým napětím pak byla očekávána tzv. Kilbrandonova zpráva institutu Královské komise pro instituci. Tato komise byla vytvořena za účelem prostudování procesu devoluce a jeho možného uplatnění ve Spojeném království. Ačkoli se komise nebyla jako celek schopna jednomyslně shodnout na celkovém stanovisku, závěr zprávy byl, že se většina komise vyslovila pro vytvoření jednotlivých skotských a velšských sněmů (Scottish and Welsh assemblies) s tím, že jednotlivé office pro každou zemi by byly rozpuštěny a jejich pravomoce byly převedeny na tyto nové subjekty. Volby by pak proběhly nikoliv na základě klasického většinového systému, jaký je používán do voleb do Westminsterského parlamentu, ale byl by použit systém proporční volby – single transferable vote.³⁷ Zpráva byla představiteli britské vlády a parlamentu na vědomí, větší vliv však nezaznamenala.

³⁶ Scotland’s Oil: <http://www.snp-bannockburn.org/scotlands-oil.html>, (16.2.2010); dále také: STRMISKA, Maxmilián: *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Praha 1998, s. 140.

³⁷ KASÁKOVÁ, Z.: c.d., s. 99.

První opravdovou změnu směrem k přijímání tohoto tématu můžeme vidět v roce 1974. V tomto roce se konaly dvoje volby do dolní sněmovny parlamentu ve Westminsteru. První volby v únoru vyhrála Labouristická strana, zásadnějším prvkem těchto voleb byl ovšem fakt, že v nich poměrně výrazně uspěla i Skotská národní strana. Na podzim se konaly volby nové, jelikož labouristé nedosáhli v parlamentu většiny a v těchto volbách Skotská národní strana svůj zisk ještě zvýšila.³⁸ Tento fakt je překvapivý zejména díky faktu, že jedno z míst kde labouristé zamířili volební kampaň bylo Skotsko. Zde ovšem můžeme polemizovat, za jakým účelem labouristická strana tuto iniciativu začala. Podíváme-li se na skladbu obyvatelstva Skotska a jeho poměrně vysoký podíl obyvatelstva zaměstnaného v průmyslu, což je tradiční segment populace klíčový pro labouristy, můžeme si myslím hodnotit tento postup jako snahu získat voličské hlasy na úkor regionálních stran právě takových jako SNP.

2.9 Zákon o Skotsku 1978

První vládní dokument o reformě správy ve Skotsku a zároveň i Walesu předložila vláda parlamentu v roce 1978. Důležitou součástí tohoto zákona bylo ustanovení skotského shromáždění v počtu 150 poslanců volených přímo³⁹, pravomoci by se pak skládaly zejména z oblasti vnitřní správy území.

Hlavní podmínkou prosazení zákona byl dodatek o referendu. Stanoveno bylo, pokud účast v referendu nedosáhne alespoň 40%

³⁸ UK Elections statistics: 1918-2004, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2004/rp04-061.pdf>. s. 8, (3.3.2011)

³⁹ The 1979 Referendum, <http://www.scottish.parliament.uk/vli/holyrood/inquiry/sp205-02.htm>. (16.2.2010)

všech oprávněných voličů z celého Skotska, referendum bude mít pouze poradní charakter a vláda nebude výsledkem referenda nijak vázána.⁴⁰ Konečný výsledek 51,6% pro přijetí zákona ukazuje, že většina lidí účastnících se referenda měla zájem na změně stávající správy. Zde ovšem musíme vzít v potaz, že referenda se účastnilo pouhých 32,9% oprávněných voličů, a tudíž výsledky nebyly pro vládu závazné, jelikož nepřekročily onu stanovenou minimální hranici 40%.⁴¹ Samotný výsledek však nelze chápat jako spokojenost voličů se stávající situací. Samotnému referendu předcházela poměrně rozsáhlá prezentační kampaň všech politických stran, jejichž postoje nebyly černobílé. Mnohé strany pojal tuto kampaň nikoliv z pohledu: devoluce ano či ne, ale z pohledu: devoluce ano, ale jakým způsobem? Jejich tématem byl souhlas s procesem devoluce ale ne s tím, jak tento postup pojali labouristé ve svém návrhu zákona.⁴² Podařilo se jim tak přesvědčit voliče, že zvolením NE jako odpovědi neznamená ne procesu devoluce.

2.10 Prohlášení práv Skotska

Období vlády konzervativců pod vedením Margaret Thatcherové představovalo pro proces devoluce útlum. Teprve na konci osmdesátých let se začala objevovat aktivita ohledně tématu devoluce. Právě zde ve zprávě o *Prohlášení práv Skotska* a setkání *Scottish constitutional convention*,⁴³ na němž participovaly všechny politické strany kromě

⁴⁰ The Devolution Referendum, <http://www.alba.org.uk/referenda/devo.html>. (16.2.2010)

⁴¹ UK Elections statistics: 1918-2004, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2004/rp04-061.pdf>. s. 59, (3.3.2011)

⁴² KASÁKOVÁ, Z.: c.d., s. 105.

⁴³ Scottish constitutional convention, http://www.alma.co.uk/business_park/scc/. (16.2.2010), viz. Také: A claim of right for Scotland: <http://www.alba.org.uk/devolution/claimofright.html>. (16.2.2010)

konzervativců a SNP, můžeme doložit začátky hnutí, jež vedlo k vyhlášení Skotského parlamentu v roce 1999.

V těchto procesech pak můžeme pozorovat jasnou snahu o přesné definování společného zájmu těchto stran. Dosud bylo hlavním cílem devoluce získat část pravomocí z centrální vlády zpět na národní úroveň a to prostřednictvím rozšíření pravomocí místních zástupců exekutivy.⁴⁴ V prohlášení práv Skotska se však tento požadavek specifikuje na založení vlastního Skotského parlamentu, což je jasný posun z dřívějšího požadavku prostého shromáždění.⁴⁵ V tomto pak lze vidět jasnou snahu o rozšíření a především ukotvení získaných pravomocí.

Hlavní úspěch těchto procesů a dokumentů pak můžeme vidět zejména ve sjednocení názorových proudů zastánců devoluce a jasné specifikace jejich zájmů⁴⁶ a to zejména právě v dokumentech vydaných Skotským ústavodárným shromážděním.

2.11 Vítězství Labouristické strany v roce 1997

Konzervativní strana, od roku 1990 pod předsedou Johnem Majorem, svou politickou nečinností vůči problému Skotska, představovala pro Labouristickou stranu skvělý cíl, na kterém se mohla názorově vymezit a získat díky tomu skotské voličské hlasy. Svůj postoj k otázce Skotska pak labouristé prezentovali svým kladným postojem k devoluci a otázce referenda ve Skotsku. Samozřejmě jako opoziční strana s menšinou v parlamentu byl tento krok spojován s předvolební kampaní do voleb v roce 1997, kde labouristé získali jasnou většinu.

⁴⁴ Scottish Independence Guide: <http://www.scottishindependence.com/page24.htm>. (15.1.2010)

⁴⁵ A claim of right for Scotland: <http://www.alba.org.uk/devolution/claimofright.html>. (16.2.2010)

⁴⁶ ŘÍCHOVÁ, B.: *Devoluce na britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti*, c.d., s. 9.

Hned následující rok po volbách labouristé představili tzv. Bílou knihu Parlamentu Skotska⁴⁷, v níž do podrobností rozpracovala rozvržení rozdělení jednotlivých pravomocí mezi jednotlivé administrativy. Samotný zákon představoval druhý krok, tím prvním a nejdůležitějším byl kladný postoj skotských voličů v referendu, které musí předcházet těmto návrhům.

2.12 Referendum 1997

Referendum se uskutečnilo 11. září 1997. Skládalo se ze dvou jednoduchých, ale zásadních otázek: Přejí-li si ustavení skotského parlamentu a zda-li si přejí, aby nově vzniklý parlament disponoval právem stanovovat výši daní. Pro první otázku, ustavení skotského parlamentu odpovědělo kladně tři čtvrtě všech hlasujících, přesněji 74,3% voličů, pro druhou otázku ohledně stanovování daní odpovědělo kladně 63,5% voličů.⁴⁸ Celková účast dosáhla taktéž podobného výsledku: 60,2% všech oprávněných voličů.⁴⁹ Voliči se tedy k otázce parlamentu a devoluce postavili víceméně jednoznačně. To samé ovšem nelze říci o politických stranách. Skotská část labouristické strany přirozeně referendum podporovala, Skotská národní strana se k referendu postavila také příznivě, i když z její strany zazněly hlasy poukazující, že parlament neznamená konec snah této strany o

⁴⁷ The Scottish Office: Scotland's Parliament:
<http://www.scotland.gov.uk/government/devolution/scpa-04.asp>. (16.2.2010)

⁴⁸ UK Elections statistics: 1918-2004,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2004/rp04-061.pdf>. s. 59, (3.3.2011)

⁴⁹ Referendum Results,
<http://www.scottish.parliament.uk/corporate/history/aDevolvedParliament/results.htm>. (16.2.2010)

nezávislost.⁵⁰ Proti referendu se postavili především tradiční konzervativci, Skotská konzervativní a unionistická strana.⁵¹

V průběhu a výsledcích můžeme vidět převládající trendy: všech 32 skotských oblastí hlasovalo pro ustavení parlamentu.⁵² Můžeme z toho vidět jasně patrnou požadavek lidí o vlastní reprezentaci. Důležitým ukazatelem nárůstu tohoto požadavku potom vidíme srovnáme-li výsledky obou referend. Pro vlastní parlament hlasovalo v roce 1979 51,6% voličů, zatímco v roce 1997 to už bylo 74,3%. To představuje znatelný 22,7%ní nárůst.⁵³ Hlavním prvkem, který tedy v úspěšném završení tohoto procesu můžeme vidět je fakt, že ačkoliv byla snaha o vytvoření parlamentu akcentována zejména regionálními politickými stranami a různými lokálními hnutími, samotná změna systému by nemohla být provedena do doby, než byla tato změna akceptována samotnou centrální vládou v Londýně. Teprve skrze největší politické strany a jejich přijetí této problematiky do svého volebního programu, jako se tomu stalo u Labouristů pod vedením Tonyho Blaira, bylo možno provést takto komplexní změnu. Nelze samozřejmě popírat vliv menších uskupení na propagování myšlenky, hlavní podíl na celkovém úspěchu však zcela určitě musíme přikládat až centrální vládě.

⁵⁰ 'Yes-Yes' for choosing Scotland's future: <http://www.snp.org/node/16735>. (16.2.2010)

⁵¹ Where we stand: Local Government, http://www.conservatives.com/Policy/Where_we_stand/Local_Government.aspx. (16.2.2010)

⁵² Scotland: Devolution Referendum: <http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/s/scotland/scotland-devolution-referendum-1997.html>. (16.2.2010)

⁵³ UK Elections statistics: 1918-2004, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2004/rp04-061.pdf>. s. 59, (3.3.2011)

2.13 Scotland Act 1998

Na základě schválení návrhu v referendu podala vláda Tonyho Blaira zákon parlamentu v prosinci 1997. Zákon vycházel ze základů Bílé knihy z roku 1997 a doplňujících návrhů podaných v průběhu jeho schvalování a tvoří legislativní základ devoluce.⁵⁴ Zákon stanovil přesné vymezení jednotlivých pravomocí v oborech exekutivního oddělení moci, specifika volebního systému založeného na principu smíšeného systému (AMS-Additional member systém), finanční a daňovou správu a pravomoci.

Podíváme-li se na tento dokument podrobněji, vidíme zde jasný cíl specifikovat vzájemné postavení Skotska a centrální vlády. Nežli by dokument samotný určoval a definoval zcela specifické oblasti skotské autonomie, vymezuje především základní oblasti práv, která zůstávají v rukou centrální vlády a ponechává tak místo mimo tyto oblasti pro zákonné uspořádání vytvořené zcela samotným skotským parlamentem.

Zákon byl schválen dolní komorou parlamentu devatenáctého listopadu 1998 a opatřen královským podpisem, jímž královna souhlasila otevřít skotský parlament prvního června roku 1999.⁵⁵

⁵⁴ Scotland Act 1998: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/ukpga_19980046_en_1. (16.2.2010)

⁵⁵ Tamtéž.

3. Skotský parlament a exekutiva

Scotland Act vstoupil v platnost 19. listopadu 1998. Vzniklo tak jednokomorové národní shromáždění, volené na základě smíšeného volebního systému, který produkuje zastoupení více stran v parlamentu a na tomto základě jsou tvořeny koaliční vlády.⁵⁶

3.1 Vznik a podoba skotského parlamentu

Act of Scotland zcela jasně nevymezuje oblasti práva, ve kterých má skotský parlament právo provádět svou politiku. Naopak, základem zákona je seznam oblastí a jejich detailní specifikace, v jejichž rámci si veškeré možné změny a alterace vyhrazuje zcela pro sebe centrální vláda.⁵⁷ Mimo tyto oblasti se pak dává skotskému parlamentu možnost vytvářet právní předpisy a nařízení zcela dle vlastního uvážení do té doby, dokud tyto lokální zákony nekolidují se zákony přijatými centrálním unijním parlamentem nebo nezasahují do jím vymezených oblastí. Mezi oblasti, jejichž správa byla delegována na skotský parlament, pak patří⁵⁸:

- Menší úpravy ve věcech ústavy
- Lokální zákonodárství a státní správa
- Policie a veřejná bezpečnost
- Mezivládní vztahy

⁵⁶ Scotland Act 1998: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/ukpga_19980046_en_1. (16.2.2010)

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Electoral commission factsheet: The Scottish Parliament: http://www.electoralcommission.org.uk/_data/assets/electoral_commission_pdf_file/0015/13272/TheScottishParliament_18312-6142_S.pdf. (16.2.2010)

- Hospodářství a finance
- Vnitřní záležitosti
- Sociální věci
- Kultura
- A další oblasti jako například: energetika, doprava, zdravotnictví apod.

V rámci ústavního uspořádání nemá skotský parlament právo nijak zasahovat či měnit zákony, jež by jakýmkoliv způsobem měnily postavení vlády či hlavy státu v rámci unie, nemá možnost uplatňovat vliv nad soudní mocí a nemá právo nijak zasahovat do postavení Velké Británie na mezinárodním poli. Hlavním důvodem takovýchto omezení je provinční typ parlamentu. Skotský parlament je vnitrostátní subjekt bez pravomocí ovlivňovat mezinárodní jednání, která jsou v pravomocích centrální vlády v Londýně. Za druhé je tímto krokem potlačena možnost prosazování separačních tendencí, tradičně pak Skotské národní strany, jímž tímto krokem bylo zabráněno možnosti prosazovat možné další kroky k posílení nezávislosti Skotska.⁵⁹ Další postup v tomto směru pak tedy nespočívá pouze na rozhodnutí samotného skotského parlamentu.

Ve zbývajících záležitostech, jež nejsou jinak specifikována v zákoně o Skotsku a které státní orgány nspecifikovaly či jinak upravily, má Skotský parlament právo v těchto případech podmínky upravovat vlastními zákonnými nařízeními či jinými úpravami. Zákon o Skotsku však jasně stanovuje oblasti, do nichž nemá skotský parlament právo jakkoliv zasáhnout. Patří zde především články smluv, které upravují vztahy mezi zeměmi Unie, jako například Act of Union z roku 1707.⁶⁰

⁵⁹ Election 2007 by Stephen Herbert, Ross Burnside, Murray Earle, Tom Edwards, Tom Foley, Iain Mciver: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>. (16.2.2010)

⁶⁰ *The Future of Scotland: Union?*, Act of union 1707. http://www.parliament.uk/actofunion/02_03_future.html , (16.2.2010)

Tato oblast je pro případné legislativní změny přístupná pouze centrálnímu parlamentu. Podíváme-li se na spektrum stran na skotské parlamentní scéně, najdeme zde politické strany, jejichž volební programy obsahují snahy o získání ne-li přímo nezávislosti, pak alespoň mnohem širší autonomie, než je tomu doposud. Jako typický příklad zde poslouží Skotská národní strana, která má tento cíl dlouhodobě ve svém programu.⁶¹ Tímto omezením se tedy podařilo omezit okamžité snahy o revizi vzájemných vztahů.

Z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany obyvatelstva byly se zřízením skotského parlamentu učiněny změny také. Londýnská vláda převedla na regionální úroveň správu civilní obrany v rámci policejních ozbrojených sborů.⁶² Armáda nadále zůstává zcela v rukou ministerstva obrany v Londýně.

V oblasti regionální správy a identity v rámci Velké Británie tak můžeme vznik skotského parlamentu vidět jako dosažení politické identity. Z hlediska vztahu centra vůči periferii pak zajištění loajálnosti regionu směrem k centru a centrální vládě. Tento převod pravomocí a jejich propojení na pozadí pokračující integrace států v rámci Evropské unie, pak vedlo k omezení kontroly, kterou mohou londýnské orgány uplatňovat.

3.3 Devoluce a Evropa regionů

Příznivým faktorem, který do jisté míry ovlivnil vývoj a formu průběhu devoluce, bylo členství Velké Británie v Evropské unii. Díky tomuto

⁶¹ 'Yes-Yes' for choosing Scotland's future: <http://www.snp.org/node/16735>. (16.2.2010)

⁶² The Scottish Office: What the Scottish Parliament Can Do?: <http://www.scotland.gov.uk/government/devolution/scpa-05.asp> (16.2.2010)

zapojení do mezinárodních struktur byla decentralizace posilována zejména myšlenkou „Evropa regionů“, jež představuje unijní politiku, která se objevila v osmdesátých letech. Regionální parlamenty a vlády tak získaly silné finanční zdroje, kterými disponoval Evropský fond regionálního rozvoje.⁶³ Jako reakci na tento proces pak byla posilována snaha regionů o větší míru přímého zastoupení v Bruselu.

Ze strany centrální vlády v Londýně pak bylo umožněno zavádět evropské právní normy a zákony do praxe, bez nutnosti schvalování centrálním parlamentem.⁶⁴ Na druhou stranu však pravomoci na případné změny vzájemných vztahů mezi Velkou Británií a Evropskou unií si ponechali poslanci Westminsterského parlamentu a skotští poslanci v těchto záležitostech pouze asistují svým poslaneckým protějškům z Londýna.⁶⁵ Na oficiálních schůzích Rady EU pak poslanci skotského parlamentu nevystupují jako zástupci Skotska, ale jako představitelé celé Velké Británie. Aby byla zajištěna jejich objektivnost v záležitostech Velké Británie a nejenom Skotska, byla mezi britskými a skotskými orgány sepsána dohoda o vzájemné informovanosti.⁶⁶

V rámci svých pravomocí skotští zástupci prezentují skotské zájmy a zprostředkovávají spojení mezi Skotskem a Evropskou unií nejen oficiálními diplomatickými cestami skrze své britské zastupitele, ale od roku 1999 má Skotsko i své vlastní zastoupení v Bruselu.⁶⁷ Jejich účelem je zprostředkovávat kontakty skotskému průmyslu a vyjednávat podpory a stanoviska ke skotským projektům.

⁶³ FIALA, Petr; STRMISKA, Maxmilián: *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, 245 s.

⁶⁴ The Scottish Office: What the Scottish Parliament Can Do?: <http://www.scotland.gov.uk/government/devolution/scpa-05.asp> (16.2.2010)

⁶⁵ An Inquiry into Scotland's Representation in the European Union, <http://www.scottish.parliament.uk/nmcentre/news/news-comm-02/ceu02-009-call.htm> (16.2.2010)

⁶⁶ KASÁKOVÁ, Z.: c. d.: s. 196

⁶⁷ A Strong Scottish Presence in Brussels: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Government/International-Relations/Europe/Scotland-in-Brussels> (16.2.2010), dále také: Scotland Europa: <http://www.scotlandeuropa.com/about-us.aspx>. (16.2.2010)

Evropská unie tak představuje, díky propojení svých jednotlivých členských zemí do nové úrovně politické komunikace, na niž mohou i národy bez vlastního státu získat příležitost k vyjádření svých názorů, unikát.

3.4 Skotská exekutiva

V současné době se skotský kabinet sestává z jedenácti ministrů vítězné politické strany, jako tomu je dnes, nebo vítězné koalice, jako tomu bylo v prvních dvou volebních obdobích, kdy spolu koaličně vládli labouristé a liberální demokraté, jelikož vítězným labouristům neumožňoval volební výsledek vládnout většinově⁶⁸. Přípravu podkladů pro jednotlivá ministerstva řídí výbory, jejichž systém je podobný tomu, jaký vidíme ve Westminsteru. První dvě volební období vládla společně koalice Labouristů a liberálních demokratů pod vedením nejprve Donalda Dewara, který ale zemřel v roce 2000, po pouhém jednom roce v úřadě. Na postu prvního ministra jej posléze nahradil Jack McConnell, který zopakoval labouristické vítězství i ve volbách 2003, navzdory několika kontroverzním tématům, jako bylo například téma války v Iráku a problémům ve zdravotnictví.⁶⁹ Ve volbách 2007 ovšem s minimálním náskokem vítězí ve volbách Skotská národní strana, pod vedením Alexe Salmonda.⁷⁰ Tato vláda dnes vládne menšinově.

⁶⁸ Scotland Act 1998, sekce 5:
http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/ukpga_19980046_en_1, (16.2.2010)

⁶⁹ Election 2003 and comparasion to previous elections in 1999:
<http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-03/sb03-25.pdf>. s. 24, (16.2.2010)

⁷⁰ First Minister Alex Salmond MSP: <http://www.scotland.gov.uk/About/14944/Scottish-Cabinet/First-Minister> (16.2.2010)

4 Volby a volební systém

4.1 Skotský volební systém

Základním kamenem systému je jednokomorový parlament se čtyřletým volebním obdobím, jehož obsazení čítá 129 poslanců. Volební systém, který byl pro volby do skotského parlamentu vytvořen, je z hlediska volebních systémů na britských ostrovech zcela specifický. Vytvořen byl totiž poněkud mimořádný Additional Member System⁷¹, tedy poměrný systém, který nebyl nikdy dříve na britských ostrovech použit.

Tento volební systém funguje na principu, kdy volič má ve svých rukou dva hlasy. Prvním hlasem volič rozhoduje ve prospěch svého kandidáta ve svém jednomandátovém obvodu, druhý hlas potom volič používá na uzavřené regionální stranické kandidátce. Skotsko je pro tento systém rozděleno na sedmdesát tři jednomandátových obvodů a tyto regiony pak tvoří na vyšší správní úrovni osm regionů, v nichž se pak volí pomocí onoho druhého volebního hlasu.⁷² Je důležité zmínit, že v oblasti jednomandátových obvodů se používá pro anglosaské prostředí typický systém FPTP (First past the post) systém, a v regionech je již poté poměrný systém, kdy je zvoleno v každém regionu sedm dodatečných kandidátů ze stranických kandidátek, při němž je použito d'Hondtovy⁷³ volební formule. Výsledkem je volební systém, jenž je schopen vyrovnávat disproporce, které by jinak vznikly použitím většinového systému.

Tento poměrně složitě vypadající volební systém byl zvolen místo anglického FPTP, proto aby zastoupení stran v parlamentu odráželo rozložení sil ve společnosti a reflektovalo přesněji počet hlasů získaných

⁷¹ CABADA, Ladislav; ŽENÍŠEK, Marek: *Smíšené volební systémy*. Aleš Čeněk, Dobrá Voda u Pelhřimova 2003, s. 38.

⁷² CHYTILEK, Roman; ŠEDO, Jakub; LEBEDA, Tomáš; ČALOUD, Dalibor: *Volební systémy*. Portál, Praha 2009, s. 46

⁷³ Tamtéž s. 195.

ve volbách. Tento systém pak brání vytvoření silných jednostranických vlád jako tomu bývá v parlamentních volbách Velké Británie. Podíváme-li se na fragmentovanost politické scény Skotska, pak jasně vidíme důvod, proč byl tento systém zvolen. Skotská politická scéna se neskládá pouze ze dvou nejsilnějších stran celé Británie, i když ani sama Británie není pouhým dvostranickým systémem labouristů a konzervativců, jako se to může jevit laickému pozorovateli z obrazu, jaký vidíme v médiích. Naopak skotská politická scéna je sestavena z většího počtu politických subjektů, jejichž pořadí či síla nemusí odpovídat celostátní úrovni. Politickým subjektům se hodlám věnovat dále, na tomto místě však můžeme rozebrat jeho specifika.

Labouristická strana má ve Skotsku tradičně silné zastoupení díky zastoupení v skotském průmyslu, zejména na jihu země okolo center jakými jsou Glasgow a Edinburgh. Navíc labouristická strana do svého programu začlenila devoluční cíle a tímto si naklonila voliče. Konzervativní strana, ve Skotsku pojmenovaná Skotská konzervativní a unionistická strana se od začátku profilovala proti politice devoluce a díky tomuto dlouhodobému postoji pak v prvních volbách na regionální úrovni propadla a nebýt proporčních prvků volebního systému ve formě proporčních uzavřených kandidátních listin, kde strana získala osmnáct mandátů, nebyla by se ve Skotsku do parlamentu dostala vůbec.⁷⁴

Velkým rozdílem je naopak fungování samotného parlamentu v oblasti exekutivy. Celý volební systém je jasně konstruován s myšlenkou koaličního stylu vládnutí, neboť jak jsme mohli vidět na příkladu konzervativní strany, vybraný volební systém této straně, i přes absolutní porážku v jednomandátových obvodech, poskytl osmnácti mandátové zastoupení díky poměrným prvkům, což je situace, která by se v parlamentu ve Westminsteru stát nemohla. Při přijímání AMS⁷⁵ se

⁷⁴ The 2003 Scottish General Election, on-line text:
http://www.scottish.parliament.uk/business/research/pdf_res_papers/rp99-01.pdf.
(16.2.2010)

⁷⁵ Additional member system.

již předem počítalo s jistou fragmentovaností regionálního politického zastoupení. Cílem tak bylo vytvořit prostředí, na němž by byly zainteresovány všechny politické subjekty.

Mezi další rozdíly mezi skotským a britským volebním systémem pak patří i rozdíly v oblasti distribuce volebního práva. Volební právo v oblasti místní správy je rozšířeno na rozdíl od Velké Británie i na občany jiných zemí Evropské unie, pokud mají ve Skotsku trvalé bydliště a dokonce i členové Sněmovny Lordů.⁷⁶ Ve vztahu k zástupcům, jež zasedají jak ve Skotském parlamentu, tak třeba v parlamentu evropském, britském či jen v místním zastupitelstvu je toto dvojí zaměstnání povoleno, ovšem je zamezeno pobírání dvou plných platů z těchto veřejných funkcí.

Pro přihlášení do voleb pak strany za každého kandidáta na listině předkládají kauci 500 liber a tu samou částku pak platí i za samotnou kandidátní listinu. Pokud překonají volební klauzuli, která je stanovena na pět procent, je jim tato částka vrácena.⁷⁷

4.2 Stranický systém Skotska a jeho klasifikace a typologie

Z hlediska cleavages, neboli štěpných linií, vidíme ve Skotsku aplikace zejména dvou přístupů: štěpení centrum-periferie a zaměstnanec-pracující.⁷⁸ První z oněch štěpení je logicky spjato

⁷⁶ United Kingdom Elections for the Devolved Administrations in Scotland, Wales and Northern Ireland.: www.osce.org/item/1622.html. s. 12 (16.2.2010)

⁷⁷ Candidates to the Scottish Parliament:

http://www.electoralcommission.org.uk/_data/assets/electoral_commission_pdf_file/0019/13276/candidates-scottish-parliament-2007-03-V02_25001-7296_ENSW.pdf. (16.2.2010)

⁷⁸ STRMISKA, Maxmilián a kolektiv: *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Portál, Praha 2005, s. 21.

s problematikou skotské devoluce a otázky nezávislosti. Toto rozdělení poté pozorujeme nejenom na společenské úrovni zejména díky výsledkům společenských průzkumů, ale i na rovině politických stran. Demograficky i průmyslově je nejrozvinutější jižní část Skotska, kde se soustřeďuje průmysl napojený na severní Anglii.

Politické strany můžeme dle prvního dělení centrum-periferie rozdělit do dvou skupin. První skupina obecně zastává stanovisko, že bylo dosaženo celkového a efektivního maxima v otázce devoluce. Skotská labour party tuto reformu systému uvedla na přelomu tisíciletí do praxe a současný stav je tak výhodný.⁷⁹ Podobné stanovisko s určitými výhradami zastává i Skotská Liberální strana⁸⁰ Skotská konzervativní strana poté musela přijmout realitu devoluce tak, jak jí bylo dosaženo jinými politickými stranami. Tuto první skupinu pak můžeme charakterizovat jako celostátní strany, či v případě Skotské konzervativní strany jako odnož strany, a tudíž zde vidíme snahu o ustálení situace. Strany v této skupině myšlenku skotské nezávislosti nepodporují.⁸¹

Naopak druhou skupinou v tomto štěpení pak představují regionální strany, SNP, Zelení a SSP, kteří mají ve svých volebních programech skotskou nezávislost v různých podobách.⁸²

V rámci socio-ekonomického štěpení je vidět zásadní rozdělení zejména v rámci dvou hlavních britských stran, labouristů a konzervativců. Labouristé se tradičně zaměřují na obyvatelstvo měst a průmyslových oblastí, zatímco konzervativní strana se zaměřuje na

⁷⁹ HLOUŠEK, Vít: *Centra a periferie v Evropě – přístup Steina Rokkana*. In: *Středoevropské politické studie* 1/IV 2004, <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=189> (16.2.2010)

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Devoluce na britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti*, *Mezinárodní politika* 07/05, s. 10.

⁸² SALMOND, Alex: *The Economics of Independence*. The Scotsman, Broughton 2003, s.65

oblasti venkova a vyššími sociálními vrstvami, tedy klasické rozložení.⁸³ Pokud bychom si zde vytvořili klasickou levo- pravou osu, na které bychom umístili skotské politické strany bez ohledu na jejich volební výsledky dle jejich volebních programů, tak by ona osa vypadala následovně:⁸⁴

Na základě dříve definovaných pojmů tedy vidíme, že je skotský stranický systém spojen s vytvářením více politických stran. Použitý volební systém AMS zamezuje propadávání hlasů ostatních stran a díky tomuto principu celkově zvyšuje celkový počet stran v parlamentu.⁸⁵ Takto volební systém ovlivňuje celkové rozložení sil v parlamentu, tedy stranický systém, následnou podobu exekutivy, kde nutí strany vyjednávat koalice a koaliční vlády a celkově motivuje strany ke vzájemné spolupráci.⁸⁶

Z hlediska relevantnosti jednotlivých politických stran, zde vidíme dva trendy. Z hlediska celostátní úrovně vidíme regionální strany jako vedlejší a marginální. Nejlepších výsledků v tomto ohledu dosahuje Skotská národní strana, která pravidelně v celostátních volbách získává zastoupení ve Westminsterském parlamentu. Z hlediska regionálních voleb pak představují politické objekty, které se odlišují od velkých

⁸³ STRMISKA, Maxmilián a kol.: *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. C. d.: s. 20.

⁸⁴ ROVNÁ, Lenka: *Kdo vládne Británii?*, Sociologické nakladatelství, Praha 2004, s. 161.

⁸⁵ KLÍMA, Michal: *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Radix, Praha 2001, s.77

⁸⁶ Election 2003 and comparasion to previous elections in 1999: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-03/sb03-25.pdf>. (16.2.2010), s.9.

britských stran důrazem na lokální témata a jedním z těchto témat, pak představuje i snaha odlišit se a prezentovat se jako představitelé hájící lokální zájmy. Tyto aktivity jim však paradoxně mohou v rámci volebního boje ublížit. Základní identitou těchto stran jsou ony proklamované snahy o získání větší samostatnosti. Problémem těchto snah, že jen ve výjimečných případech tato snaha představuje hlavní téma politické kampaně. Větší důraz na ovlivnění voličského chování a rozhodování mají přitom témata jako hospodářská situace a nezaměstnanost. Toto jsou témata, která voliče ovlivňují v jejich rozhodování v daleko větší míře a zároveň jsou to témata, která bývají zpravidla do detailů rozpracována celostátními stranami, u kterých voliči předpokládají, že díky svým volebním výsledkům a reprezentaci ve sněmovně, budou schopni své programy plnit.

4.3 Sartoriho typologie aplikovaná na skotský stranický systém

Devoluční proces, který byl pro Skotsko zvolen, zásadně ovlivnil celkové sestavení systému a jeho konečnou podobu a vnímání. Zavedení Additional Member System, znamenalo zásadní odlišení skotské regionální politiky od celostátní. Z hlediska pochopení volebních výsledků a politiky, kterou tento systém produkoval je nutno před samotnou kapitolou o jednotlivých volbách, volebních výsledcích a trendech, které v těchto volbách můžeme pozorovat, nejprve tento systém zařadit a teoreticky ukotvit.

Sartoriho typologii stran a stranických systémů jsem zvolil pro její uplatnění pro specifika skotského stranického systému.

Prvním kritériem je vymezení samotného stranického systému. Pro tento účel musíme určit počet relevantních politických stran⁸⁷. Dlouhodobě se zde stabilní počet stran pohybuje na čísle čtyři.⁸⁸ K těmto čtyřem největším stranám se pak ve volbách přidávají další menší politické strany, jako byly zejména ve volbách 2003 Zelení a SSP.⁸⁹ Tyto strany zejména ve volbách 2003 získaly voliče zejména na úkor velkých stran. Jejich volební výsledek je ovšem dle mého názoru neřadí do kategorie relevantních stran, jelikož je jejich koaliční nebo vyděračský potenciál když ne zanedbatelný, tak určitě velice malý.⁹⁰

Dle Sartoriho rozdělení stranických systémů se skotský stranický systém pohybuje na rozmezí omezeného pluralismu čtyř až pěti stran a extrémním pluralismem s větším počtem stran.⁹¹ Z hlediska relevantnosti stran se tedy řadí spíše ke kategorii omezeného pluralismu, zejména podíváme-li se na poslední výsledky voleb, kdy SSP a SGP své zisky z voleb 2003 nezopakovaly a jejich celkový vliv ještě více poklesl.⁹²

Z hlediska Sartoriho dělení dle ideologické polarizace stran ve stranickém systému vidíme ideologickou polarizaci ve směru od levice k pravici⁹³: SSP společně s SGP na levé straně osy, celkové těžiště systému stran SNP, Liberálních demokratů a Labour party ve středolevém spektru osy a konzervativci vpravo.⁹⁴ Z tohoto postavení

⁸⁷ SARTORI, Giovanni: *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, s. 13.

⁸⁸ Labouristická strana, Skotská národní strana, Konzervativní strana, Liberální demokraté.

⁸⁹ Election 2003 and comparasion to previous elections in 1999: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-03/sb03-25.pdf>. (16.2.2010)

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ SARTORI, Giovanni: *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, s. 118.

⁹² DENVER, David: Report On The 2007 Scottish Parliament And Council Elections. https://extranet.electoralcommission.org.uk/_data/assets/pdf_file/0019/47242/DDenverScottishelectionsdataanalysisreportFINAL_27846-20491_S_.pdf. (16.2.2010)

⁹³ DUVERGER, Maurice: *The Idea of Politics*. University paperbacks Methen & Co Ltd., London 1966, s. 141

⁹⁴ ROVNÁ, L.: c. d.: s. 161.

stran pak můžeme vidět, že celá politická soutěž stran se z velké části odehrává na středolevé části politického spektra. Z hlediska polarizace pak můžeme za radikální strany vymezující se proti systému alespoň částečně označit SSP a SGP na levici. Jelikož je ale jejich koaliční potenciál ve své podstatě zcela iluzorní a vyděračský potenciál vzhledem k současným volebním preferencím nulový, můžeme takto konstatovat, že na levé straně spektra k vzájemné polarizaci nedochází.⁹⁵

Podobnou situaci pak můžeme pozorovat i na pravém středu, kdy konzervativní strana přehodnotila svůj negativní postoj k devolučnímu procesu a zaujala středopravé postavení.⁹⁶ Za této situace a vývoje můžeme konstatovat, že je politická polarizace ve skotském systému dostředivá směrem k zaujetí středových voličů. Jednotlivé názorové rozdíly zde nacházíme proto zejména v oblasti tématu nezávislosti, v tomto případě se názorově rozcházejí zejména programově i cílovou skupinou blízké strany jakými jsou labouristé a SNP.⁹⁷ Takto tedy Skotsko spadá do Sartoriho definice umírněného pluralismu.

4.4 Volby v roce 1999

Do nové fáze devoluce vstoupilo Skotsko společně s Walesem 6. května 1999, kdy se v obou zemích konaly první volby do nově ustavených národních parlamentů. Tyto volby byly první po téměř třech stoletích, které rozhodnou složení sil v novém skotském parlamentu a

⁹⁵ STRMISKA, M.: *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. c. d.: s. 141.

⁹⁶ Where we stand: Local Government,

http://www.conservatives.com/Policy/Where_we_stand/Local_Government.aspx. (16.2.2010)

⁹⁷ 'Yes-Yes' for choosing Scotland's future: <http://www.snp.org/node/16735>. (16.2.2010)

také tato událost představovala první představení proporčního systému zastoupení ve Velké Británii. Tato skutečnost představovala neznámou, jak na tento systém zareagují voliči a jak ovlivní samotné složení parlamentu.

Z hlediska předvolebního boje a voleb roku 1999 vidíme dělení stran na dvě skupiny, celostátní a regionální.⁹⁸ Celostátní strany, kterými byli labouristé a konzervativci, pojali volby z celostátního hlediska a tomu přizpůsobili i svou předvolební kampaň. Labouristé se zde propagovali svým úsilím a úspěchem o prosazení skotského parlamentu a na plnění svých volebních slibů. Naopak konzervativní strana vždy představovala opozici devolučním snahám. V tomto případě by byl ale takovýto postup likvidační a proto musela konzervativní strana přizpůsobit svou strategii. Nemohla zcela jednoduše změnit názor, a proto přišla s myšlenkou prostřednictvím parlamentu upevnit pouto mezi zeměmi v unii. Menší, regionální strany se poté ve svých postojích rozprostíraly víceméně ve spektru názorů okolo labouristické strany a jednotlivé rozdíly byly spíše v otázce dalšího směřování země.⁹⁹ Volby se tedy uskutečnily šestého května. Z hlediska volební účasti bylo dosaženo 58% účasti, což je v porovnání s účastí v referendu roku 1998 pokles o necelá dvě procenta¹⁰⁰. Podrobnější výsledky voleb pak vidíme v tabulce:

⁹⁸ Scottish Parliament Election Results 1999:
http://www.scottish.parliament.uk/business/research/pdf_res_papers/rp99-01.pdf
(16.2.2010)

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ The 2003 Scottish General Election, on-line text:
http://www.scottish.parliament.uk/business/research/pdf_res_papers/rp99-01.pdf
(16.2.2010)

Tabulka č. 1: Volební výsledky voleb 1999¹⁰¹

Vol. okrsky			Reg. kandidátní listiny		Celkem mandátů
-	Hlasy (%)	Mandáty	Hlasy (%)	Mandáty	
Conservative	15,5	0	15,4	18	18
Labour	38,8	53	33,6	3	56
Lib. Dem.	14,2	12	12,4	5	17
SNP	28,7	7	27,3	28	35
Ostatní	2,7	1	11,3	2	3

Konzervativní strana získala menší zastoupení v parlamentu a ani jejich celkové výsledky nedopadly tak špatně jak některé předvolební průzkumy naznačovaly. Labouristé naopak získali nejvíce křesel a obhájili většinu skotských mandátů, které získali v roce 1997. Liberální demokraté skončili čtvrtí a lehce posílili. Druhou nejsilnější stranou se po labouristické straně stala Skotská národní strana, pro kterou byl tento výsledek úspěch a upevnila si své postavení na skotské politické scéně.¹⁰² Ovšem z hlediska cílů strany a předvolebních průzkumů nezískali takový počet hlasů, jaký čekali. Již v těchto prvních volbách si můžeme všimnout zajímavých trendů. Žádná strana ve zdejších volbách nezískala dominanci a nepozorujeme zde ani dvoustranický systém jako tomu je na unijní úrovni. Vláda byla po volbách vytvořena koalicí

¹⁰¹ The Scottish Parliament elections 1999: An analysis of the results, on-line text: http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa28/sa28_Denver_and_MacAllister.pdf. (3.3.2011)

¹⁰² Electoral Geography 2.0: Scotland. Legislative Election 1999: <http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/s/scotland/scotland-legislative-election-1999.html>. (16.2.2010)

labouristů a lib. demokratů. A navíc bylo zvoleno celkem 49 žen, což představuje 38% mandátů.¹⁰³

Teoreticky bychom tedy mohli tento výsledek vidět jako začátek pro konsenzuální model politiky.¹⁰⁴ Ale vzhledem k povaze a stranickému umístění jednotlivých stran a jejich postojů se zde rozvíjí koaliční model spolupráce, při níž se podpora pro jednotlivé návrhy zákonů hledá speciálně dle podstaty zákona.

4.5 Volby v roce 2003

Druhé volby do skotského parlamentu proběhly 1. května 2003. Voličská účast se propadla od minulých voleb na 49%, o deset procent méně než u předcházejících voleb. Labouristé se opět stali vítězi s více než třetinou všech hlasů, volební systém jim umožnil obsadit 46 ze 73 křesel. Celkem ztratili šest mandátů zejména na úkor menších regionálních stran, které dříve zastoupeny v parlamentu nebyly.¹⁰⁵ Druhá nejsilnější strana z předešlých voleb, SNP, se v počtu mandátů také propadla a to na 27 mandátů z 35, s 23,9% hlasů. Liberální demokraté naopak dosáhli vyššího procenta zastoupení, než jaký byl jejich volební výsledek a to zejména díky regionálním kandidátním listinám. Konzervativní strana si poté polepšila o 1,1 procentního bodu

¹⁰³ The Scottish Parliament elections 1999: An analysis of the results, on-line text: http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa28/sa28_Denver_and_MacAllister.pdf. (3.3.2011)

¹⁰⁴ HORÁKOVÁ, Jana: *Druhé volby do skotského parlamentu*. Politologická revue 2/2003, ročník IX., s. 181-190. http://www.sopr.cz/politologicka_revue/Politologie%202003-2%20-%2004%20-%20Volby.pdf (16.2.2010) s. 183

¹⁰⁵ Election 2003 and comparasion to previous elections in 1999: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-03/sb03-25.pdf>. (16.2.2010)

Tabulka č. 2: Výsledky voleb v roce 2003¹⁰⁶

Volební okrsky					reg. kandidátní listiny				Celkem mandáty
-	Hlasy (%)	1999	mandáty	1999	Hlasy (%)	1999	mandáty	1999	
Conservative	16,6	+1,1	3	+3	15,5	+0,1	15	-3	18 (0)
Labour	34,6	-4,2	46	-7	29,3	-4,3	4	+1	50 (-6)
Lib. dem.	15,4	+1,2	13	+1	11,8	-0,6	4	-1	17 (0)
SNP	23,9	-4,8	9	+2	20,9	-6,4	18	-10	27 (-8)
SSP	6,2	+5,2	0	0	6,7	+4,7	6	+5	6 (+5)
Green	-	-	-	-	6,9	+3,3	7	+6	7 (+6)
Ostatní	3,4	+1,7	2	+1	9,0	+3,3	2	+2	4 (+3)

Tyto volby ukázaly velkou míru reflexe volebního systému a voličskou mobilitu. Mandáty na rozdíl od minulých voleb získaly menší lokální politické strany, které byly schopny oslovit a zaujmout voliče svým programem a oni jim pak dali přednost před velkými stranami. Hlavním trendem těchto voleb, jak můžeme vidět z výše uvedené tabulky, bylo tedy navýšení podílů menších stran. Podíváme-li se na charakter těchto menších stran, vidíme, že jsou to specializované strany zaměřené na segmenty populace a v tomto spočívá jejich úspěch. Skotští voliči se v těchto volbách rozhodli volit místo širokých volebních programů velkých stran, prezentovaných pro zaujetí co největšího množství voličů, strany s relativně úzce zaměřeným programem, které jsou takto dle jejich mínění lépe schopny reprezentovat jejich zájmy. Tento fakt je proto nepříjemný pro ony majoritní strany, jelikož se tito voliči rozptýlili do mnoha různých subjektů a bylo by velmi obtížné

¹⁰⁶ DENVER, David: A 'wake up!' call to the parties? The results of the Scottish Parliament elections 2003: http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa44/SA44_Denver.pdf. (3.3.2011)

upravit své volební programy a vystupování tak, aby tyto voliče získali zpět, aniž by ztratili přízeň svých hlavních voličů.

Z tohoto postoje poté můžeme vidět, že hlavním tématem těchto voleb již nebylo téma devoluce, jako tomu bylo v předcházejících volbách a to nejen na skotské regionální úrovni, ale že voliči se po dosažení tohoto cíle dále neorientují na strany prosazující další prohlubování samosprávy.¹⁰⁷ Díky této voličské přízni dosáhly menší politické subjekty na preference, jakých ještě nikdy předtím nedosáhly.

4.6 Volby v roce 2007

Volby 2007 se nesly ve znamení témat, jako byly zdravotnictví, daně, reforma školství, Trident, což jsou americké jaderné rakety instalované na atomových ponorkách, jejichž základny se nacházejí ve Skotsku a zhoršující se situace v Iráku.¹⁰⁸ Společně s těmito obecnými tématy se zde projevila ve větší míře také otázka dalších práv pro skotský parlament a SNP znovu nadnesla své dlouhodobé téma, vyhlášení referenda o nezávislosti Skotska.¹⁰⁹

Labouristická strana je z dlouhodobého hlediska jednou z hlavních politických stran ve Skotsku. Druhou hlavní stranu zde pak nepředstavují konzervatisté, ale SNP, která zde dlouhodobě získává druhý největší počet voličských hlasů.¹¹⁰ Jako v každém volebním

¹⁰⁷ KASÁKOVÁ, Z.: c. d.: s. 136.

¹⁰⁸ Election 2007 by Stephen Herbert, Ross Burnside, Murray Earle, Tom Edwards, Tom Foley, Iain Mciver: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>. (16.2.2010)

¹⁰⁹ Scottish Independence Guide: <http://www.scottishindependence.com/page24.htm> . (15.1.2010)

¹¹⁰ DENVER, David: Report On The 2007 Scottish Parliament And Council Elections. https://extranet.electoralcommission.org.uk/_data/assets/pdf_file/0019/47242/DDenve

systemu zde jednou muselo dojít k alternaci moci, což se stalo právě v těchto volbách. SNP získala o jedno křeslo v parlamentu více než labouristická strana a to 47.¹¹¹ Tento volební obrat ovšem nemůžeme automaticky řadit jako změnu názorů voličů na nezávislost jako na hlavní bod programu SNP.

V průzkumu pro Scottish Election Study konaném po volbách, pouze 32% dotázaných odpovědělo že preferují možnost skotské nezávislosti.¹¹²

Tabulka č. 2: Výsledky voleb v roce 2007¹¹³

-	Volební okrsky				reg. kandidátní listiny				Celkem mandáty
	Hlasy (%)	2003	mandáty	2003	Hlasy (%)	2003	mandáty	2003	
Conservative	16,6	+0,0	4	+1	13,9	-1,6	13	-2	17 (-1)
Labour	32,2	-2,4	37	-9	29,2	-0,1	9	+5	46 (-4)
Lib. dem.	16,2	+0,8	11	-2	11,3	-0,5	5	+1	16 (-1)
SNP	32,9	+9,0	21	+12	31,0	+10,1	26	+8	47 (+20)
Green	0,1	+0,1	0	0	4,0	-2,9	2	-5	2 (-5)
Ostatní	2,0	-7,5	0	-2	10,6	-5,1	1	-7	1 (-9)

[rScottishelectionsdataanalysisreportFINAL_27846-20491_S_.pdf](#). (16.2.2010) s. 5-6.

¹¹¹ Election 2007 by Stephen Herbert, Ross Burnside, Murray Earle, Tom Edwards, Tom Foley, Iain McIver: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>. (16.2.2010) s. 3.

¹¹² DENVER, David: 'A Historic Moment'? The Results Of The Scottish Parliament Elections 2007: http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa60/Sa60_Denver.pdf (3.3.2011)

¹¹³ Tamtéž.

Toto vítězství SNP je jen stěží překvapivé, podíváme-li se podrobněji na okolnosti. Labouristická strana vyhrála volby v letech 1999 a 2003 zejména díky svému programu prosazování devoluce, image jakou měl Tony Blair a kterou se mu podařilo přenést i na labouristickou stranu a samozřejmě díky skladbě populace.¹¹⁴ V roce 2007 však již vidíme vyčerpanost labouristů z desetiletého období vlády. Hromadí se problémy a neúspěchy: válka v Iráku a Afghánistánu, problémy národního zdravotního programu a další.

Díváme-li se na tyto výsledky, nemusíme na první pohled vidět, žádné pozoruhodné či zřejmé vzorce chování voličů či samotného volebního a stranického systému. Voliči si v těchto volbách, tak jako tomu bylo i v minulých zvolili především z nabídky lokálních regionálních stran, jež mají onen výše mnou zmiňovaný specializovaný volební program. Neplatí to samozřejmě u všech politických stran, labouristická strana je jednou z majoritních stran v politickém systému Velké Británie a přesto zde představuje jednu ze dvou hlavních politických stran účastnících se voleb. Odůvodnit to můžeme především volební tradicí ve zdejší populaci.¹¹⁵ Jak můžeme z mapy vidět, nejlepší volební výsledky labouristé získávají tradičně v oblasti centrálního Skotska, v oblastech měst Glasgow, Edinburgh a Aberdeen,¹¹⁶ tedy oblastí se silným zastoupením střední a dělnické třídy, tedy oblastí, kde mají tradičně silné zastoupení.

¹¹⁴ Election 2007 by Stephen Herbert, Ross Burnside, Murray Earle, Tom Edwards, Tom Foley, Iain Mciver: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>. (16.2.2010), s. 12.

¹¹⁵ STRMISKA, M.: *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. c. d.: s. 135.

¹¹⁶ Election 2007 by Stephen Herbert, Ross Burnside, Murray Earle, Tom Edwards, Tom Foley, Iain Mciver: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>. (16.2.2010) s. 53

5. Dosavadní výsledky devoluce a jejich kontext v rámci Velké Británie a EU

Skotské parlamentní volby se do tohoto dne konaly třikrát. Srovnáme-li výsledky stran, které se těchto voleb účastnily v průběhu těchto voleb pak dojdeme k výsledkům: Labouristická strana ztratila od roku 1999, kdy získala 56 křesel 10 poslanců. Tuto skutečnost můžeme připsat především postupnému poklesu popularity vládnoucí strany a její politiky. Vývoj preferencí SNP byl mezi volbami 1999 a 2003 podobný a obě strany z hlediska voličů ztratily. Ovšem pro volby 2007 jsme viděli vysoký nárůst voličů SNP. Srovnáme-li pak hlavní body volebních programů, vidíme že téma devoluce již nepředstavuje hlavní politické téma obou stran. To ovšem neznamená, že společenská diskuze o nezávislosti je uzavřená. Naopak vidíme tyto prvky stále zřetelně v programu SNP, kde jej najdeme jako zásadní bod politického programu strany a jako cíl pak konání referenda o nezávislosti v roce 2011.¹¹⁷ Tato situace pak, pokud vezmeme v potaz i trend snižování účasti ve volbách, kdy v roce 1999 byla účast 58,8%, 2003 49,4%, společně s nárůstem voličské účasti v roce 2007 (53,9%)¹¹⁸ a výrazným ziskem SNP a jejím volebním programem, vede k přesvědčení, že skotská společnost není spokojena s dosavadními výsledky devolučního procesu.

Z celostátní perspektivy je nejsilnější politickou stranou Skotska, která má zastoupení ve Westminsterském parlamentu, Skotská nacionální strana, jejíž volební výsledky se pohybují okolo 2%.¹¹⁹ V souvislosti s tímto faktem musíme brát v potaz regionální charakter strany a chování

¹¹⁷ Tamtéž s. 15

¹¹⁸ DENVER, David: 'A Historic Moment'? The Results Of The Scottish Parliament Elections 2007: http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa60/Sa60_Denver.pdf (3.3.2011) s. 62-63.

¹¹⁹ General Election 2010: <http://www.parliament.uk/briefingpapers/commons/lib/research/rp2010/RP10-036.pdf>. (3.3.2011)

voličů, kteří mohou v celostátních volbách preferovat volbu větších stran. Toto chování a jeho vliv na výsledek voleb pak můžeme vidět nejlépe na volbách roku 1997, kdy devoluce jako součást volebního programu Labour party přilákala straně vysoký počet skotských voličů a s jejich přispěním pak přesvědčivě vyhrála volby.¹²⁰

Jak jsem již argumentoval v předcházejících kapitolách, Evropská unie, a zejména Evropský parlament představovaly pro skotskou politickou reprezentaci úroveň, na které mohli prosazovat své zájmy a ovlivňovat jejich řešení. Z účasti voličů na volbách do evropského parlamentu ovšem vidíme že Velká Británie je zemí s jednou z nejnižších účastí v těchto volbách.¹²¹ Tento výsledek byl ve Skotsku vyvažován celkově větší účastí, ovšem od voleb roku 1999 pozorujeme klesající trend i zde, a v posledních volbách z roku 2009 zde byla účast nejnižší z celé Velké Británie.¹²² Z tohoto pozorování s rovnáním s procesem vzniku samostatného parlamentu pak můžeme předpokládat, že onen pokles účasti voličů v důsledku znamená přesun zájmu společnosti z řešení svých zájmů skrze evropské instituce a zaměření na využití možností, jež poskytuje národní parlament.

¹²⁰ General election results, May 1997:
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-038.pdf>
(3.3.2011)

¹²¹ Elections to the European Parliament - June 1999,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp99/rp99-064.pdf>
(3.3.2011)

¹²² European Parliament elections 2009,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2009/rp09-053.pdf>
(3.3.2011)

Závěr

Podíváme-li se s odstupem na celkový vývoj vztahů Anglie a Skotska, vidíme nevyhnutelnost revize uspořádání, jakého bylo dosaženo v roce 1707.

Skotsko nikdy nebylo integrální součástí Anglie. Existovalo jako velmi blízký partner se společnou kulturou a z velké části i jazykem, nikdy však nedošlo k jeho úplnému integrování a začlenění do unitárního státu. Samozřejmě se zde dá diskutovat o oné míře skutečného propojení, které je z dnešního pohledu téměř úplné, přesto ona skotská „identita“ nezmizela. V tomto případě se samozřejmě jedná o do velké míry nacionální abstrakt, jelikož z velké části je onen společný základ, ke kterému se hlásí nejenom Skotové a Angličané, ale i Velšané a Irové. Tedy soubor společných kulturních hodnot, které tyto jednotlivé společnosti identifikují a zároveň spojují. Tyto hodnoty jsou, ale natolik silné a zakotvené ve společnosti, že ani tyto regionální tendence a snahy o sebeurčení by v konečném důsledku neměly mít negativní dopad.

Hlavním cílem mé práce bylo poskytnout na základě předložených informací a podkladů vysvětlení skotského devolučního procesu. Hlavním podnětem procesu bylo složení společnosti a státu na britských ostrovech. Znovu ustavení skotského parlamentu představuje přijatelné řešení pro obě strany. Skotská strana tímto krokem získala potvrzení své samosprávy, s možností ovlivňovat místní záležitosti a získat větší vliv. Anglická strana pak získala možnost ulehčit míru nákladů, které byla nucena vynakládat na efektivní správu oblasti a umlčela zdejší hlasy po širší možnosti samosprávy.

Tato snaha, kterou se Skotové snaží postupně dosáhnout, neznamena pro Velkou Británii zásadní nebezpečí. Naopak, vzhledem k povaze a rozdílu mezi charakterem státu a charakteru obyvatelstva

bylo pouhou otázkou času, kdy k podobné změně dojde a za jakých podmínek. Pokud tedy vezmeme do úvahy historické údaje, společenské souvislosti a současnou situaci a trendy ve společnosti jakými jsou globalizace a s tím do určité míry spojená i regionalizace, tato proměna nám pak vychází jako nevyhnutelná.

Nejdůležitějším stanoviskem, k němuž během práce docházím, a k jehož potvrzení poté přikládám data, je stanovisko, že proces devoluce je ve Velké Británii v rámci přerozdělení samosprávy ukončen. Z hlediska dnešní Evropy je budoucí snaha Skotské nacionální strany, či jiných politických subjektů, o prosazení vytvoření samostatného skotského státu kontraproduktivní, s ohledem na možnosti, které jim poskytuje být součástí Velké Británie a Evropské unie. Na základě výsledků voleb, jejichž výsledky jsem zde uvedl, vidíme především otázku skotské samostatnosti jako identifikující element na volební scéně, skrze který se skotské politické strany identifikují se svými voliči a jehož strany využívají k získání větších zisků v celostátních volbách. Primárním motivem tedy potom vidíme, že skrze motivaci svých voličů těmito tématy, je získání moci a vyšší podíl v zastoupení nejenom v regionálním parlamentu, ale především v celém státu.

Hlavním hmatatelným výsledkem devoluce ve Skotsku tedy zůstává vytvoření nových regionálních institucí státní správy, s jejichž dlouhodobějším fungováním můžeme předpokládat postupné posilování jejich pravomocí, v rámci jednoho společného státu Velké Británie. Takovýto proces a instituce samosprávy regionů tedy představuje systém, jehož existence představuje zásadní nový pohled na státní správu v rámci mezinárodních vztahů v dnešní moderní společnosti.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

- A claim of right for Scotland:
<http://www.alba.org.uk/devolution/claimofright.html>. (16.2.2010)
- Candidates to the Scottish Parliament:
http://www.electoralcommission.org.uk/_data/assets/electoral_commission_pdf_file/0019/13276/candidates-scottish-parliament-2007-03-V02_25001-7296_E_N_S_W_.pdf. (16.2.2010)
- Elections to the European Parliament - June 1999,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp99/rp99-064.pdf> (3.3.2011)
- Electoral administration in United Kingdom:
http://www.electoralcommission.org.uk/_data/assets/pdf_file/0010/37918/Electoral-Administration-in-UK-FINAL-v2.pdf. (16.2.2010)
- Electoral commission factsheet: The Scottish Parliament:
http://www.electoralcommission.org.uk/_data/assets/electoral_commission_pdf_file/0015/13272/TheScottishParliament_18312-6142_S_.pdf. (16.2.2010)
- Election 2003 and comparison to previous elections in 1999:
<http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-03/sb03-25.pdf>. (16.2.2010)
- Election 2007 by Stephen Herbert, Ross Burnside, Murray Earle, Tom Edwards, Tom Foley, Iain Mciver:
<http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>. (16.2.2010)
- European Parliament elections 2009,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2009/rp09-053.pdf> (3.3.2011)

- General Election 2010:
<http://www.parliament.uk/briefingpapers/commons/lib/research/rp2010/RP10-036.pdf>. (3.3.2011)
- General election results, May 1997:
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-038.pdf> (3.3.2011)
- Referendum Results 1997,
<http://www.scottish.parliament.uk/corporate/history/aDevolvedParliament/results.htm>. (16.2.2010)
- Scotland Act 1998:
http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/ukpga_19980046_en_1. (16.2.2010)
- Scotland: Devolution Referendum:
<http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/s/scotland/scotland-devolution-referendum-1997.html>. (16.2.2010)
- Scotland's Oil: <http://www.snp-bannockburn.org/scotlands-oil.html>, (16.2.2010)
- Scottish constitutional convention,
http://www.almac.co.uk/business_park/scc/ . (16.2.2010)
- Scottish Independence Guide:
<http://www.scottishindependence.com/page24.htm> . (15.1.2010)
- Scottish Parliament Election Results 1999:
http://www.scottish.parliament.uk/business/research/pdf_res_papers/rp99-01.pdf (16.2.2010)
- The 1979 Referendum,
<http://www.scottish.parliament.uk/vli/holyrood/inquiry/sp205-02.htm>. (16.2.2010)
- The Devolution Referendum,
<http://www.alba.org.uk/referenda/devo.html>. (16.2.2010)

- *The Articles: constitution and trade*, Act of union 1707.
http://www.parliament.uk/actofunion/04_03_trade.html,
(16.2.2010).
- The Scottish Office: Scotland's Parliament:
<http://www.scotland.gov.uk/government/devolution/scpa-04.asp>.
(16.2.2010)
- United Kingdom Elections for the Devolved Administrations in
Scotland, Wales and Northern Ireland.:
www.osce.org/item/1622.html. (16.2.2010)
- UK Elections statistics: 1918-2004,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2004/rp04-061.pdf>. (3.3.2011)
- Where we stand: Local Government:
http://www.conservatives.com/Policy/Where_we_stand/Local_Government.aspx. (16.2.2010)
- 'Yes-Yes' for choosing Scotland's future:
<http://www.snp.org/node/16735>. (16.2.2010)

Literatura

- CABADA, Ladislav; ŽENÍŠEK, Marek: *Smišené volební systémy*.
Aleš Čeněk, Dobrá Voda u Pelhřimova 2003, 156 s.
- DENVER, David: A 'wake up!' call to the parties? The results of the
Scottish Parliament elections 2003:
http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa44/SA44_Denver.pdf.
(3.3.2011)
- DENVER, David: 'A Historic Moment'? The Results Of The
Scottish Parliament Elections 2007:
http://www.scottishaffairs.org/backiss/pdfs/sa60/Sa60_Denver.pdf
(3.3.2011)

- DUVERGER, Maurice: *The Idea of Politics*. University paperbacks Methen & Co Ltd., London 1966, 252 s.
- FIALA, Petr; STRMISKA, Maxmilián: *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, 245 s.
- FIALA, Petr; STRMISKA, Maxmilián: *Teorie politických stran*. Barrister&Principal, Brno 1998, 265 s.
- GELLNER, Ernest: *Nacionalismus*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2003, 133 s.
- HLOUŠEK, Vít: *Centra a periferie v Evropě – přístup Steina Rokkana*. In: *Středoevropské politické studie* 1/IV 2004, <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=189> (16.2.2010)
- HORÁKOVÁ, Jana: *Druhé volby do skotského parlamentu*. *Politologická revue* 2/2003, ročník IX., s. 181-190. http://www.sopr.cz/politologicka_revue/Politologie%202003-2%20-%202004%20-%20Volby.pdf (16.2.2010)
- CHYTILEK, Roman; ŠEDO, Jakub; LEBEDA, Tomáš; ČALOUŠ, Dalibor: *Volební systémy*. Portál, Praha 2009, 375 s.
- KASÁKOVÁ, Zuzana: *Vznik skotského parlamentu-konec procesu devoluce?* In: TOMALOVÁ, E.; KASÁKOVÁ, Z.: *Sborník západoevropských studií*, Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, Praha 2005, 228 s.
- KLÍMA, Michal: *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Radix, Praha 2001, 179 s.
- MITCHINSON, Rosalind: *A History of Scotland*,. Biddles Ltd., London, 2002, 406 s. <http://books.google.com/books?id=ptkIKx05AQ0C&printsec=frontcover&dq=History+of+Scotland&ei=g5qjS7vREoqCyATPocTiCA&hl=cs&cd=2#v=onepage&q=&f=false>. (16.2.2010)

- NOVÁK, Miroslav: *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Sociologické nakladatelství, Praha 1997, 275 s.
- PRYDE, George S.: *The Treaty of Union of Scotland and England 1707*, 120 s.
- DENVER, David: Report On The 2007 Scottish Parliament And Council Elections. https://extranet.electoralcommission.org.uk/_data/assets/pdf_file/0019/47242/DDenverScottishelectionsdatabanalysisreportFINAL_27846-20491_S.pdf. (16.2.2010)
- ROVNÁ, Lenka: *Kdo vládne Británii?*, Sociologické nakladatelství, Praha 2004, 280 s.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Devoluce na britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti*, Mezinárodní politika 07/05, s 9-11.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Skotský politický systém*, In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra; a kol.: *Komparace politických systémů*, Oeconomica, Praha 2005, 263 s.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Devoluce a proměny vládnutí ve Spojeném království: případ Walesu*. In: DANČÁK, Břetislav; HLOUŠEK, Vít (Eds): *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*, Masarykova univerzita Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007, 245 s.
- ŘÍCHOVÁ, B.: *Skotsko na cestě k autonomii*. In: *Politologická revue*, 2/1998, Ročník IV., s. 55-56.
- SALMOND, Alex: *The Economics of Independence*. The Scotsman, Broughton 2003, 73 s.
- SARTORI, Giovanni: *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, 466 s.
- SARTORI, Giovanni: *Srovnávací ústavní inženýrství*. Sociologické nakladatelství, Praha 2001, 240 s.

- SCHOLTE, Jan Aart: *Globalization: A Critical Introduction*. MacMillan Press Ltd., London 2000, 362 s.
http://books.google.com/books?id=e2b8TvINxJ0C&printsec=frontcover&dq=globalization+a+critical+introduction&source=bl&ots=OPwePFASP6&sig=NiN-fNixRCk7qPWLouzBRVQHFFM&hl=cs&ei=F6ujS_bGIZPp-Qar58zdBg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CAkQ6AEwAA#v=onepage&q=&f=false. (16.2.2010)
- STRMISKA, Maxmilián: *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus*, AP, Brno 2005, 143 s.
- STRMISKA, Maxmilián a kolektiv: *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Portál, Praha 2005, 727 s.
- STRMISKA, Maxmilián: *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Praha 1998, 201 s.
- CHYTILEK, Roman: *Nacionalizace stranických systémů, teritoriální homogenita a srovnávací studie*. In: FIALA, Petr; STRMISKA, Maxmilián: *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005 245 s.

Abstrakt

Krkoška Jan, Proces Skotské devoluce. Bakalářská diplomová práce, Katedra Politologie a evropských studií, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, vedoucí práce Doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D., Olomouc 2011, 58 s.

Práce se zabývá procesem skotské devoluce. První úvodní kapitola obsahuje seznámení s problematikou spojenou s procesem devoluce a rozpracovává vzájemné souvislosti a dělení práce společně s teoretickými i faktickými zdroji. Druhá kapitola se zabývá shrnutím historických faktů Skotska a Anglie a představuje základní aspekty, se kterými bude práce operovat v nadcházejících kapitolách, společně s definicemi jednotlivých uváděných faktů. Hlavním cílem kapitoly je poskytnout ucelenou představu o historických souvislostech ovlivňující vzájemné vztahy obou zemí a jejich vliv na devoluční proces. Třetí kapitola se zabývá specificky skotským parlamentem a exekutivou, jejich pravomocemi na základě zákona o Skotsku a pravomocemi, jenž tyto subjekty mají v rámci institucí Evropské unie. Následující čtvrtá kapitola se věnuje rozpracování skotského volebního systému a jeho teoretického ukotvení a podrobněji se zabývá jeho specifiky, díky nimž se odlišuje od jiných volebních systémů používaných v rámci Velké Británie. Díky tomuto ukotvení pak na výsledcích jednotlivých voleb do skotského parlamentu analyzuji trendy a fakta, které z těchto voleb můžeme vidět a tyto výsledky uvádím do širších souvislostí s událostmi, které tento proces ovlivňují. V poslední kapitole potom uvádím jednotlivé trendy z regionálních voleb a na základě těchto výsledků a trendů uvádím své závěry ohledně zhodnocení pokroku devolučního procesu, jeho vyhlídek pro ovlivnění příštích voleb a celkového stavu v rámci skotské společnosti a její snahy o získání samosprávy.

Abstract

Krkoška Jan, Scottish devolution process. Bachelor's thesis, Department of Political Science and European Studies, Palacky University in Olomouc, supervisor Doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D., Olomouc 2011, 58 p.

The paper examines the process of Scottish devolution. The first chapter is contains introduction to the topic of devolution and further elaborates its context with connected topics like nationalism, decentralization etc. The second chapter deals with a summary of the historical facts of relations between Scotland and England. This chapter provides material which will be used and mentioned in following chapters and is important for introduction into this issue. The main goal of this chapter is to provide a comprehensive picture of the historical context affecting the mutual relations between both countries and its effect on the devolution process. The third chapter deals specifically with the Scottish Parliament and the Scottish executive, their powers and their authority within the European union. The fourth chapter is focused on analyzing the Scottish electoral system, its benefits and specifics that make it different within the United Kingdom. In the last chapter I present my findings based on my previous theoretical conclusions together with specific results from each elections since 1999. Predictions about the possible further development in this area, is the last part of this chapter.